

Att öka kunskapen om barnen i gruppverksamheter 2017

Per Åsbrink

Att öka kunskapen om barnen i gruppverksamheter 2017

Per Åsbrink

Arbetsrapport 2018:2
FoU Välfärd – Region Gävleborg
Layout: Gunilla Bloom Lundqvist

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	3
BAKGRUND	4
Syfte	4
Metod.....	4
Bortfall	4
Disposition	4
DEL 1. RESULTAT TOTALT – VILKA ÄR BARNEN, 2017?.....	5
Antal barn	5
Barnens kön.....	5
Barnens ålder	6
Hur barnen bor.....	6
Rekryteringsvägar.....	7
Grupper 2017.....	8
Annat stöd	9
Problemen hos barnens föräldrar	10
Tidigare deltagande i grupp	11
Resultat – hur upplever barnen gruppverksamheten, 2017?	11
DEL 2. ÖPPNA FRÅGOR – BARNENS ÅSIKTER 2017	14
DEL 3. KOMMUNREDOVISNING 2017	16
SAMMANFATTNING	22
BILAGA 1. ENKÄT FÖR BARN OCH UNGDOMAR.....	24

Bakgrund

2011 startade FoU Valfärd vid Region Gävleborg en forskarcirkel med representanter för stödgrupperna för barn- och unga i länet vars föräldrar har problem med alkohol/narkotika, psykiska problem, använder våld eller befinner sig i separationskonflikt. Barngruppsverksamheterna har beskrivits i en rapport från forskarcirkeln. En gemensam dokumentationsmall har tagits fram för att fr.o.m. 2012 kunna samla in och sammanställa statistik från stödgrupperna samt dokumentera vad verksamheten har betytt för dem som deltagit.

Denna rapport omfattar sammanställda data för genomförda barngruppsverksamheter i länets kommuner under år 2017.

Syfte

Det finns ett behov av att öka kunskapen om barnen som deltar i gruppverksamheter, såsom familjeförhållanden, problem i familjen, andra stödåtgärder för det enskilda barnet samt barnens upplevelse av gruppverksamheten.

Metod

Barnen har besvarat en enkät (se bilaga 1). Gruppledarna har överfört svaren på dessa enkäter i en excelmall. Resultatet från deltagande kommuner har sammanställts av FoU Valfärd Region Gävleborg.

Bortfall

Vi beräknar ett bortfall mellan 8–10 %. Det har varit hög närvaro vid avslutningsträffarna, då enkäterna har fyllts i. Bortfallet beror till största delen på frånvaro vid dessa.

Disposition

Del 1: Redovisning av resultatet från sex kommuners gruppverksamheter.

Del 2: Barnens åsikter.

Del 3: Kommunredovisning.

Barnens ålder

För 2017 noteras att 66 % av barnen är mellan 7–12 år och 25 % mellan 13–16 år. Totalt för perioden (2012–2017) finner vi att de flesta barnen är i åldersgruppen 7–12 år (76 %) (tabell 3). Medelåldern på barnen som deltagit i gruppverksamheterna under 2016 är 11 år (11,04).

Tabell 3. Åldersgrupp. 2012–2017. Totalt. Antal och procent.

	År						Totalt
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
0 - 6 år	0	2	0	1	2	3	8
	0 %	1 %	0 %	1 %	2 %	2 %	1 %
7 - 12 år	115	119	106	89	96	89	614
	75 %	84 %	80 %	75 %	75 %	66 %	76 %
13 - 16 år	24	16	25	27	25	34	151
	16 %	11 %	19 %	23 %	20 %	25 %	19 %
17 - 20 år	15	4	1	2	5	9	36
	10 %	3 %	1 %	2 %	4 %	7 %	4 %
Totalt	154	141	132	119	128	135	809
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Hur barnen bor

För 2017 noteras att 29 % av barnen bor växelvis hos mamma/pappa och 26 % med en ensamstående mamma, 15 % bor med båda sina biologiska föräldrar. Över perioden 2012–2017 (se kolumnen Total) finner vi att de vanligaste familjebilderna för barnen som deltar i barngruppsverksamheterna är växelvisboende hos mamma/pappa eller att bo med en ensamstående mamma (26 %) (tabell 4).

Tabell 4. Hur bor barnet? 2012–2017. Totalt. Antal och procent.

Barnets familjesituation	År						Totalt
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Bor med båda föräldrarna	24	14	10	22	20	20	110
	16 %	10 %	8 %	18 %	16 %	15 %	14 %
Bor med förälder + styvförälder	31	28	28	26	19	18	150
	20 %	20 %	23 %	22 %	15 %	13 %	19 %
Bor med ensamstående mamma	43	35	36	20	35	35	204
	28 %	25 %	30 %	17 %	27 %	26 %	26 %
Bor med ensamstående pappa	9	11	9	8	7	6	50
	6 %	8 %	7 %	7 %	5 %	4 %	6 %
Växelvís boende hos mamma/pappa	33	34	32	32	40	39	210
	21 %	24 %	26 %	27 %	31 %	29 %	26 %
Familjehem – släkting placering	5	4	0	0	3	5	17
	3 %	3 %	0 %	0 %	2 %	4 %	2 %
Familjehem - främmande familjehem	6	12	6	11	3	10	48
	4 %	9 %	5 %	9 %	2 %	7 %	6 %
Annan familjesituation	3	3	0	0	1	2	9
	2 %	2 %	0 %	0 %	1 %	1 %	1 %
Totalt	154	141	121	119	128	135	798
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Om vi kategoriserar barnens familjeförhållanden 2017 utifrån andel barn som lever med sina båda biologiska föräldrar respektive i andra familjeförhållanden finner vi att 15 % av barnen lever med sina båda biologiska föräldrar. En majoritet av barnen (85 %) lever alltså i splittrade familjer eller i andra familjeförhållanden (tabell 5).

Tabell 5. Andel barn i splittrade familjer. 2017. Totalt. Antal och procent

	Antal	Procent
Bor med båda biologiska föräldrarna	20	15
Andra familjeförhållanden	98	72
Placerad i familjehem eller annan familjesituation	17	13
Totalt	135	100

Rekryteringsvägar

För 2017 erhåller hälften av barnen (50 %) information om barngruppsverksamheten via socialtjänsten, 26 % via sin släkt, bekanta eller kompisar och 17 % via skolan. Andelen barn som erhållit information från socialtjänsten har ökat mellan perioden 2012–2017, från 39 till 50 % (tabell 6).

Tabell 6. Information om barngruppen. 2012–2017. Totalt. Antal och procent.

Informatör	År						Totalt
	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	
Genom socialtjänsten	56	65	50	55	62	63	351
	39 %	50 %	48 %	53 %	49 %	50 %	48 %
Genom skolan	24	34	23	16	15	21	134
	17 %	26 %	22 %	16 %	12 %	17 %	18 %
Genom min släkt/bekanta/kompisar	43	31	20	21	24	32	174
	30 %	24 %	19 %	20 %	19 %	26 %	24 %
Genom annan	20	1	12	11	25	9	74
	14 %	1 %	11 %	11 %	20 %	7 %	10 %
Totalt	143	131	105	103	126	125	733
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

*Bortfall=10

Grupper 2017

Den vanligaste typen av gruppverksamhet i kommunerna 2017 var ”Barn till separerade föräldrar” (39 barn) följt av grupp för barn med ”Missbruk i familjen” (33 barn) och ”Psykisk ohälsa i familjen” (28 barn) (tabell 7). Vissa kommuner har även haft grupper kring andra områden, Söderhamn har haft grupper kring självkänsla och för barn i sorg (Sorggrupp) och Bollnäs har haft grupper för barn i sorg och ungdomsgrupp (tabell 8).

Tabell 7. Typ av grupp efter kommuner. 2017. Antal.

	Vilken grupp har avslutats						Totalt
	Missbruk i familjen	Psykisk ohälsa i familjen	Våld i familjen	Barn till separerade föräldrar	Missbruk/psykisk ohälsa	Annan grupp	
Sandviken	-	4	-	-	10	-	14
Gävle	24	24	5	10	-	-	63
Söderhamn	7	-	-	8	-	9	24
Bollnäs	2	-	-	11	-	11	24
Ovanåker	-	-	-	5	-	-	5
Hudiksvall	-	-	-	5	-	-	5
Totalt	33	28	5	39	10	20	135

Tabell 8. Typ av annan grupp efter kommuner. 2017. Antal.

	Annan grupp			Totalt
	Självkänsla	Sorggrupp	Ungdomsgrupp	
Söderhamn	6	3	-	9
Bollnäs	-	6	5	11
Totalt	6	9	5	20

Problemen hos barnens föräldrar

De vanligaste problemen hos barnens föräldrar år 2017 är föräldrar som skiljt sig och inte kommer överens (41 %) följt av missbruk och psykiska problem (35 %). I jämförelse med 2016 har andelen barn med psykiska problem i familjen ökat, från 26 till 35 % (tabell 11).

Tabell 11. Problem i familjen. 2012–2017. Totalt. Antal och procent.

Typ av problem	År						Totalt
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Missbruk	84	70	48	59	43	45	351
	57 %	51 %	39 %	50 %	35 %	35 %	
Psykiska problem	26	18	21	25	32	47	169
	18 %	13 %	17 %	21 %	26 %	35 %	
Våld mellan vuxna i hemmet	16	9	7	10	16	11	69
	11 %	7 %	6 %	8 %	13 %	8 %	
Föräldrar som skiljt sig och inte kommer överens	52	61	54	53	68	56	344
	35 %	45 %	44 %	45 %	55 %	41 %	
Andra problem	18	21	24	4	17	23	107
	12 %	15 %	20 %	3 %	14 %	17 %	
Antal barn	147	136	122	118	124	135	782

För 2017 finner vi att det i genomsnitt förekommer drygt *ett* problem (1,36) i barnens familjer. I jämförelse mellan 2016 och 2017 har problemtyngden minskat, från 1,41 till 1,36 (tabell 12).

Tabell 12. Genomsnittligt antal problem i familjen. 2012–2017. Totalt. Medelvärde.

År	Medel	Antal
2012	1,33	147
2013	1,32	136
2014	1,25	122
2015	1,29	119
2016	1,41	124
2017	1,36	135
Totalt	1,33	783

Nedanstående tabell 13 beskriver vilken grupp som barnen deltagit i samt vilka problem man upplever i sin familj. Vilken grupp som barnen har deltagit i överensstämmer med vilket problem man upplever i sin familj. Vi noterar dock att för en del av barnen föreligger ytterligare problem i familjen. Som exempel, för de barn som deltagit i grupp rörande ”Barn till separerade föräldrar” noteras att vissa barn även har erfarenhet av missbruk, psykisk ohälsa i familjen eller våld mellan vuxna i familjen (tabell 13).

Tabell 13. Deltagande i typ av grupp jämfört problem i familjen. 2017. Totalt. Antal

Vilken grupp har barnen deltagit i?	Problem i familjen					Totalt
	Missbruk	Psykiska problem	Våld mellan vuxna i hemmet	Föräldrar som skiljt sig och inte kommer överens	Andra problem	
Missbruk i familjen	32	6	-	9	1	33
Psykisk ohälsa i familjen	2	27	3	5	2	28
Bevittnat våld i familjen	1	-	5	2	-	5
Barn till separerade föräldrar	3	3	2	37	2	39
Missbruk samt psykisk ohälsa	5	10	1	1	1	10
Annan grupp	4	1	-	2	17	20
Totalt	47	47	11	56	23	135

Tidigare deltagande i grupp

För gruppverksamheterna under 2017 noteras att de allra flesta barnen (76 %) aldrig tidigare har gått i grupp. Av de barn som tidigare har deltagit i gruppverksamhet har de flesta av barnen gått i grupp ”Barn till missbrukande föräldrar” (16 %) (tabell 14).

Tabell 14. Har barnet tidigare gått i grupp? 2012–2017. Totalt. Antal och procent.

	År						Totalt
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Nej, aldrig tidigare gått i grupp	110	100	88	79	97	102	576
	72 %	72 %	72 %	66 %	76 %	76 %	
Ja, grupp Missbruk i familjen	29	17	20	25	20	21	132
	19 %	12 %	16 %	21 %	16 %	16 %	
Ja, grupp Psykisk ohälsa i familjen	2	8	2	3	3	9	27
	1 %	6 %	2 %	3 %	2 %	7 %	
Ja, grupp Bevittnat våld i familjen	6	2	1	3	2	1	15
	4 %	1 %	1 %	3 %	2 %	1 %	
Ja, grupp Barn till separerade föräldrar	5	13	12	11	2	3	49
	3 %	9 %	10 %	9 %	2 %	2 %	
Annan grupp	4	6	1	1	10	3	23
	3 %	4 %	1 %	1 %	8 %	2 %	
Antal barn	153	138	122	119	128	135	795

Resultat – hur upplever barnen gruppverksamheten, 2017?

Följande avsnitt redovisar resultatet av den del av enkäten där barnen får delge sina upplevelser kring att delta i barngruppen.

Mer än hälften (63 %) av barnen *instämmer helt* att gruppen har varit till *mycket god hjälp*, vi finner att 73 % av barnen *instämmer helt* att det har varit mycket bra att *träffa andra barn* med liknande erfarenheter (tabell 15).

Tabell 15. Om att gå i gruppen. 2017. Procent.

	Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt
Jag tycker att gruppen har varit till god hjälp	0	1	10	26	63
Jag har blivit lyssnad till i gruppen	0	2	5	15	78
Det har varit bra att träffa andra med liknande erfarenheter	1	2	6	18	73

Barnen får besvara ett antal frågor i enkäten som rör upplevda effekter efter att man avslutat gruppen. Där finner vi bl.a. att 32 % *instämmer helt* i att man har *lättare att be om hjälp* efter gruppen samt att 31 % *instämmer helt* i att man har *lättare att uttrycka sina känslor* efter att ha deltagit i gruppen (tabell 16).

Tabell 16. Efter gruppen 2017. Procent.

	Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt
Nu vet jag mer om missbruk m.m.**	8	11	27	28	26
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu**	10	6	28	28	29
Nu har jag lättare att be om hjälp**	5	11	20	32	32
Jag kan lättare uttrycka mina känslor	7	4	24	34	31
Jag tänker mer på mig själv och vad jag behöver**	6	11	32	26	25
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar	11	9	27	25	28

*Bortfall=1 **Bortfall=2.

Genom att barnen får besvara enkätfrågorna utifrån en skala på 1-5, där 1=mycket dåligt och 5=mycket bra, går det att beräkna ett medelvärde. Där ett medelvärde kring 4 eller 5 är *positivt* och ett medelvärde kring 1 eller 2 är *negativt*.

Vid en sammanställning, i fallande skala, av medelvärden (skala 1–5) kring barnens upplevelser av gruppverksamheterna under 2017 finner vi att det högsta medelvärdet (mest nöjd) rör upplevelsen av att ha *blivit lyssnad till i gruppen* (4,68) följt av upplevelsen av att ha *träffat andra barn med liknande erfarenheter* (4,60). Lägst medelvärde för 2017 noteras för frågan rörande *jag har lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar nu* (3,50) (tabell 17).

Tabell 17. Sammanställning medelvärden. Skala 1–5. 1 = mycket dåligt, 5 = mycket bra. 2016 och 2017. Medelvärde.

	2017 Medelvärde	2016 Medelvärde	Förändring 2016/2017
Jag har blivit lyssnad till i gruppen	4,68	4,72	– 0,04
Det har varit bra att träffa andra barn med liknande erfarenheter	4,60	4,52	+ 0,08
Jag tycker att gruppen har varit till god hjälp	4,51	4,35	+ 0,16
Jag kan lättare uttrycka mina känslor efter att jag gått i gruppen	3,79	3,70	+ 0,09
Nu har jag lättare att be om hjälp när jag behöver det	3,74	3,84	– 0,10
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu	3,59	3,43	+ 0,16
Vet mera om missbruk/psykisk sjukdom/våld/konflikter mellan vuxna	3,53	3,49	+ 0,04
Jag tänker mer på mig själv och vad jag behöver	3,52	3,62	– 0,10
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar	3,50	3,55	– 0,05
Totalt medelvärde	3,94	3,91	+ 0,03

I jämförelse mellan 2016 och 2017 (se kolumn förändring 2016/2017) noteras att det totala medelvärdet för alla frågorna har förbättrats något (+0,03) (tabell 17).

För specifika frågor noterar vi förbättrade medelvärden mellan 2016 och 2017 främst rörande frågorna; jag tycker att gruppen har varit till god hjälp (+0,16), jag har lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu (+0,16) och jag har lättare att uttrycka mina känslor efter att jag gått i gruppen (+0,09) (tabell 17).

Försämrade medelvärden mellan 2016 och 2017 finner vi bl.a. rörande frågorna; nu har jag lättare att be om hjälp när jag behöver det (-0,10) och jag tänker mer på mig själv och vad jag behöver (-0,10) (tabell 17).

DEL 2. Öppna frågor – Barnens åsikter 2017

Barnen fick i slutet av enkäten skriva ner sina upplevelser av gruppverksamheten.

Vad är du mest nöjd med?		
Alla nya vänner man får	Att alla hjälps åt	Att alla är så snälla
Att alla har samma problem. Känner igen mig	Man kan prata om sina känslor	Skönt att få prata och fokusera på vad jag är bra på
Att jag fick veta hur vuxna har konflikter. Varför dom har konflikter. Att jag fick veta att andra barn har samma problem och man är inte ensam om det. Lära känna andra i gruppen	När vi pratade om känslor, När vi pratade om framtid - Jag har aldrig tänkt på min framtid förr	Att hela gruppen verkligen lyssnar när man pratar. Och något jag älskar med att gå i grupp är att man bara kan vara sig själv. Man behöver inte en fasad för att bli omtyckt.
Lekarna. Dom som jobbar på Grinden. Vännerna.	Träffat andra i samma situation. Fått kompisar. Haft kul.	Träffa andra med en psykiskt sjuk förälder
Kul med att gå i grupp	Längtar till träffarna och har blivit mer positiv	Haft roligt, bakat
Jag är inte lika ledsen längre	Jag är jättenöjd!	Kuddarna, träffat nya vänner i samma sits
Jag har fått massa nya kompisar och längtar till varje träff!	Jag har fått nya kompisar och att jag har fått träffa människor som har det som mig	Jag tycker mest om att man kan prata om saker
Förstå varför jag mår som jag gör	Gemenskapen och att ändå kunna ha roligt och samtidigt vara allvarlig	Jag fick mer kompisar än jag trodde
De påhittiga lekarna.	Det har varit bra personer	Familjefesten
Avslutningen!	Ballongleken, Svara på kö	Bra! Att ha mellis. Roligt att leka.
Att vi fick gå till laserhallen, träffa andra som har samma problem	Att vi visade respekt när folk pratade	Familjeleken, fika
Att få träffa andra barn med samma problem i familjen	Att man har tystnadsplikt	Att möta människor som jag kan relatera till. Har även blivit vänner med två av dem
Nalleleken var jätterolig. Mellisen var väldigt god. Det var jätteroligt att måla och pyssla.	Att man får träffa andra som har det som jag. Man får mer koll på grejer och lär sig mer om psykisk ohälsa mm.	Att man får säga vad man tycker, bra fika, det var roligt att gå i grupp, att leka, kasta nalle, bra övningar,
Att man får den hjälp man behöver	Att man blir lyssnad på och att alla har någonting spännande	Jag har det lättare att socialisera
Att jag inte är ensam	Att jag inte är helt själv om problemet. Att jag får prata om de jag vill. Att få träffa andra barn som har samma problem i familjen.	Att jag vågar säga stopp
Att ha vågat vara med och säga vad jag tycker	Att jag fått lätta på mig.	Att jag kan uttrycka vad jag känner utan att någon klandrar ner på mig
Att få vara här. Det är kul. De är snälla.	Att jag får den hjälp jag behöver	Att jag kan träffa andra barn och ungdomar med liknande erfarenheter
Att få träffa andra och att prata om mina anhöriga utan att någon dömer	Att få träffa andra som har en förälder som mår dåligt	Att jag får "galenskap"
Utsidan av min pärm. Att jag har fått nya vänner	Vänskap, glädje och kunskap	Träffat nya vänner, känner mig inte ensam om mina tankar

Vad skulle kunna vara bättre?		
Att det kunde vara flera gånger på terminen eller flera terminer på rad	Att det skulle vara oftare och längre	Att få större plats till lek
Att vi fick till mer diskussioner emellan gruppmedlemmarna	Att vi får vara ute	Danstävling, dansstopp
Fler lekar. Större grupp.	Inte vara jätte, jätte, jätte, vilda	Jag tycker det är bra som det är
Jag tycker att gruppen är väldigt bra men jag skulle önska mer tid	Jag vill ha längre tid här i gruppen. Jag vill se på mer allvarliga filmer	Julfest
Jämnare åldrar.	Kanske prata mycket mer och att inte somna	Känslor (prat om känslor)
Lite mer samarbetslekar	Man åker iväg och gör saker oftare	Mer filmer
Mer fri lek, mer firande och pepparkakor	Mer tid i bollhavet	Mera grupp
Mera lekar, en i gruppen som jag inte gillade	Prata mer om hur man mår	Prata mer om problemen
Pyssla, måla mer	Respekt. Mera förklaringar. Mera om tro på sig och lita på sig själv.	Rita mindre
Synd att vi inte hann med att ha teater och att vi inte var så mycket där uppe på övervåningen. Det hade varit roligt att klä ut sig.	Utomhusaktiviteter, nu blev det ofta samma sak om och om igen inomhus.	Vara mer ute
Vill gå igen	Ännu mer fika	Det var bra som det var

Har du något mer att säga?		
Allt har varit toppen	Att ta mer hänsyn till sina vänner	Carpe diem
ATT DET HÄR ÄR DET BÄSTA GRUPPEN!	Det har varit roligt	Det var bra att vara här.
Det var bra i gruppen!	Grinden är bäst	Gå en gång till
Ja, att alla har varit jättetrevliga	Jag kommer vara hos min mamma varje vecka och hos pappa på helgen	Jag tycker om att gå här, Det har varit helt fantastiskt!
Jag vill fortsätta gå på Grinden i grupp	Jag vill gå i fler grupper med Lotta och Maggi	Jag vill träffa er igen. Gå fler grupper
Jag är glad att jag är i Lyktan	Kortare kötid önskas.	Lite fler aktiviteter utanför, som t.ex bowlingen
Ni har gjort det jättebra	Ni är bäst, tack för att jag fick vara med i gruppen!	Tack för att ni gjort denna möjlighet för barn och ungdomar som har det svårt
Tack för en bra skoltermin!	Tack för hjälpen	Tacksam att jag fick vara med
Toppengrupp! Tack!	Vill inte att det ska vara slut	Älskar er!

DEL 3. Kommunredovisning 2017¹

Följande avsnitt redovisar resultatet uppdelat på de sex kommunerna som har haft barngruppsverksamheter under 2017.

Den vanligaste typen av gruppverksamhet i kommunerna 2017 var ”Barn till separerade föräldrar” (39 barn). Gävle och Bollnäs har haft grupp för ”Barn till missbrukande föräldrar”. Gävle har haft grupp för ”Barn som bevittnat våld” och grupp för ”Barn till föräldrar med psykisk ohälsa”. Söderhamn och Bollnäs har haft barngrupper kring sorg och självkänsla under 2017 (se parantes) (tabell 18).

För 2017 totalt noteras fler barn (antal 135) i gruppverksamhet i länets kommuner i jämförelse med 2016 (antal 128). Som exempel, vi noterar fler barn i grupp för barn som lever med missbruk i familjen 2017 jämfört med 2016 (tabell 18).

Tabell 18. Antal barn i gruppverksamheter efter kommun 2017. 2016 inom parantes.

	Missbruk i familjen	Psykisk ohälsa i familjen	Bevittnat våld i familjen	Barn till separerade föräldrar	Missbruk/psykisk ohälsa	Annan grupp (ex. sorg, självkänsla)	Totalt 2017
Sandviken	0 (2)	4 (0)	0 (0)	0 (8)	10 (4)	- (-)	14 (14)
Gävle	24 (10)	24 (15)	5 (13)	10 (12)	- (-)	- (-)	63 (50)
Söderhamn	7 (0)	0 (4)	0 (0)	8 (4)	- (-)	9 (10)	24 (18)
Bollnäs	2 (12)	0 (0)	0 (0)	11 (15)	- (-)	11 (6)	24 (33)
Ovanåker	0 (0)	0 (0)	0 (0)	5 (5)	- (-)	- (-)	5* (5*)
Hudiksvall	0 (0)	0 (0)	0 (0)	5 (5)	- (-)	- (-)	5* (5*)
Totalt	33 (24)	28 (19)	5 (13)	39 (52)	10 (4)	20 (20)	135 (128)

*Data halvår.

Den totala genomsnittliga medelåldern på barnen som deltagit kommunernas gruppverksamheter 2017 är 11 år (11,04), vilket är ungefär samma medelålder som 2016 (10,69). För enskilda kommuner 2017 noteras, som exempel, en medelålder för Sandviken på drygt 13 år (12,57) och för Bollnäs på 11 år (10,54 (tabell 19).

¹ Observera att det är vanskligt att jämföra mellan kommuner pga. den ojämna fördelningen av antalet barn.

Tabell 19. Ålder. Kommuner. 2017 jämfört 2016. Ålder (medelålder).

	Medelålder 2017	Antal 2017	Medelålder 2016
Sandviken	12,57	14	11,93
Gävle	10,49	63	11,16
Söderhamn	12,17	24	10,94
Bollnäs	10,54	24	9,88
Ovanåker	9,60	5	8,60
Hudiksvall	12,20	5	9,00
Totalt	11,04	135	10,69

I jämförelse mellan 2016 och 2017 totalt (se procent inom parentes) har andelen pojkar i gruppverksamheterna ökat något (från 34 till 39 %). T.ex. i Sandviken har andelen pojkar ökat från 14 till 36 % och i Söderhamn från 33 till 46 % (tabell 20).

Tabell 20. Kön. Kommuner. 2017. 2016 procent inom parentes. Antal och procent.

	Kön barn		Totalt
	Pojke	Flicka	
Sandviken	5	9	14
	36 (14)	64 (86)	100 %
Gävle	22	41	63
	35 (36)	65 (64)	100 %
Söderhamn	11	13	24
	46 (33)	54 (67)	100 %
Bollnäs	8	16	24
	33 (45)	67 (55)	100 %
Ovanåker	4	1	5
	80 (40)	20 (60)	100 %
Hudiksvall	2	3	5
	40 (20)	60 (80)	100 %
Totalt	52	83	135
	39 (34)	61 (66)	100 %

Flest barn bor i växelvis boende hos mamma/pappa (39 barn) följt av boende hos en ensamstående mamma (35 barn). För 2017 noteras, som exempel, att i Gävle bor 20 barn hos ensamstående mamma och 15 barn i växelvis boende och i Bollnäs 2 barn hos båda biologiska föräldrarna och 4 barn hos en ensamstående mamma (tabell 21).

Tabell 21. Hur bor barnet? Kommuner. 2017. Antal.

	Hur bor barnet?						Totalt
	Båda föräldrar	Förälder + styvförälder	Ensamstående mamma	Ensamstående pappa	Växervis boende	Familjehem/ Annan familjesituation	
Sandviken	3	2	5	1	2	1	14
Gävle	9	7	20	4	15	8	63
Söderhamn	4	3	4	0	8	5	24
Bollnäs	2	5	4	1	10	2	24
Ovanåker	2	0	0	0	2	1	5
Hudiksvall	0	1	2	0	2	0	5
Totalt	20	18	35	6	39	17	135

Totalt för alla kommuners gruppverksamheter 2017 var de flesta barn i åldern 7–12 år (antal 89). Vi noterar en ökning av antalet barn i 13–16 år mellan 2016 och 2017, från 25 till 34 barn (tabell 22).

Tabell 22. Åldersgrupp. Kommuner. 2017. 2016 procent inom parantes. Antal

	Åldersgrupp				Totalt
	0 - 6 år	7 - 12 år	13 - 16 år	17 - 20 år	
Sandviken	0 (0)	7 (9)	6 (4)	1 (1)	14
Gävle	2 (2)	46 (31)	11 (13)	4 (4)	63
Söderhamn	0 (0)	11 (12)	12 (6)	1 (0)	24
Bollnäs	1 (0)	17 (31)	3 (2)	3 (0)	24
Ovanåker	0 (0)	5 (5)	0 (0)	0 (0)	5
Hudiksvall	0 (0)	3 (5)	2 (0)	0 (0)	5
Totalt	3 (2)	89 (96)	34 (25)	9 (5)	135

De flesta av barnen i länets kommuner erhöll information om gruppverksamheten via *socialtjänsten* följt av *släkt/bekanta/kompisar* samt *genom annan*, t.ex. genom psykiatrin eller beroendemottagningen (tabell 23).

Tabell 23. Information om barngruppen. Kommuner. 2017. 2016 inom parantes. Antal

	Information om barngruppen				Totalt
	Genom socialtjänsten	Genom skolan	Genom min släkt/bekanta/kompisar	Genom annan	
Sandviken	9 (5)	1 (2)	2 (3)	2 (4)	14
Gävle	33 (25)	4 (8)	14 (8)	12 (7)	63
Söderhamn	6 (6)	11 (0)	5 (5)	2 (7)	24
Bollnäs	9 (16)	5 (6)	7 (9)	3 (2)	24
Ovanåker	5 (3)	0 (0)	0 (2)	0 (0)	5
Hudiksvall	1 (5)	0 (0)	4 (0)	0 (0)	5
Totalt	63 (62)	21 (16)	32 (27)	19 (21)	135

Har barnen ytterligare stödinsatser, förutom deltagande i gruppverksamheterna? Hälften av barnen (50 %, 68 av 135) har inte några kompletterande stödinsatser. För de barn som har andra stödinsatser är *stöd i skolan* (antal 27) vanligast, följt av stöd inom *BUP* (antal 22) och

socialtjänsten (antal 17). Barnen har i genomsnitt närmare *en* ytterligare stödinsats (0,67) (se kolumn medelvärde). Vi noterar bl.a. att barnen som deltar i gruppverksamhet i Sandviken i genomsnitt har *en* kompletterande stödinsats (0,93) förutom deltagande i grupp (tabell 24).

Tabell 24. Får barnet stödinsatser från någon annan? Kommuner. 2017. Antal. Medelvärde.

	Andra stödinsatser, antal							Antal barn	Antal stödinsatser medelvärde
	Nej	Socialtjänst	BUP	Barn-Hab.	Stöd i skolan	Barn och familje-hälsan	Annan hjälp		
Sandviken	3	6	2	0	2	1	2	14	0,93
Gävle	31	6	13	4	14	1	7	63	0,76
Söderhamn	14	2	4	0	6	1	1	24	0,58
Bollnäs	14	2	1	0	5	3	0	24	0,46
Ovanåker	4	0	0	0	0	1	0	5	0,20
Hudiksvall	2	1	2	0	0	0	0	5	0,60
Totalt	68	17	22	4	27	7	10	135	0,67

De vanligaste problemen i barnens familjer är separationskonflikter mellan föräldrar (antal 56) samt missbruk hos förälder och psykiska problem i familjen (antal 47). För 2017 finner vi att det i genomsnitt förekommer drygt *ett* problem (1,36) i barnens familjer (se kolumn medelvärde). Som exempel, för Sandviken noteras att barnen i genomsnitt har närmare *två* samtidiga problem (1,57) i sina familjer (tabell 25).

Tabell 25. Problem i familjen. Kommuner. 2017. Antal. Medelvärde.

	Problem i familjen					Antal barn	Antal problem medelvärde
	Missbruk i familjen	Psykiska problem i familjen	Våld mellan vuxna i hemmet	Föräldrar som skiljt sig och inte kommer överens	Andra problem i familjen		
Sandviken	5	14	1	1	1	14	1,57
Gävle	26	29	8	24	4	63	1,44
Söderhamn	10	2	1	12	7	24	1,33
Bollnäs	3	1	0	11	10	24	1,04
Ovanåker	2	1	1	3	0	5	1,40
Hudiksvall	1	0	0	5	1	5	1,40
Totalt	47	47	11	56	23	135	1,36

Nedanstående tabeller (tabell 25 och 26) redovisar för medelvärdet utifrån barnens bedömningar i enkäten om värdet med att gå i gruppen under 2017. Ju närmare värdet 5,0 desto bättre ”betyg”.

Som exempel, finner vi att barnen som gått i grupp i Söderhamn har gett värdet 4,92 rörande frågan ”Jag har blivit lyssnad till i gruppen”, och i jämförelse med 2016 då värdet på samma fråga var 4,72, innebär detta förbättrat värde i jämförelse mellan 2016 och 2017 (tabell 26).

Tabell 26. Om att gå i gruppen. 2017 jämfört 2016. 1 = Mycket dåligt, 5 = Mycket bra. Medelvärde.

	Jag tycker att gruppen har varit till god hjälp		Jag har blivit lyssnad till i gruppen		Det har varit bra att träffa andra barn med liknande erfarenheter	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Sandviken	4,57	4,71	4,57	4,93	4,57	4,93
Gävle	4,57	4,40	4,70	4,64	4,70	4,66
Söderhamn	4,75	4,56	4,92	4,72	4,82	4,44
Bollnäs	4,33	4,21	4,67	4,82	4,67	4,27
Ovanåker	4,80	5,00	5,00	4,80	5,00	5,00
Hudiksvall	3,00	2,20	3,40	4,00	3,40	3,00
Totalt	4,51	4,35	4,68	4,72	4,60	4,52

Barnen fick även besvara frågor i enkäten rörande upplevda effekter *efter* att ha deltagit i gruppverksamheterna. Vi finner där, till exempel, att barnen som gått i grupp i Gävle 2017 har gett ett gott betyg rörande frågan ”Lättare att uttrycka mina känslor...” (3,90), samt att man upplever att man efter gruppen ”Vet mer om missbruk...” (3,83), vilket är ett förbättrat värde i jämförelse med 2016 (3,64) (tabell 27).

Tabell 27. Efter gruppen. 2017 i jämfört med 2016. 1 = Mycket dåligt, 5 = Mycket bra. Medelvärde.*

	Vet mer om missbruk/psykisk ohälsa/våld/konflikter mellan vuxna		Lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu		Lättare att be om hjälp när jag behöver det		Lättare uttrycka mina känslor efter att jag gått i gruppen		Tänker mer på mig själv och vad jag behöver		Lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar	
	- 17	- 16	- 17	- 16	- 17	- 16	- 17	- 16	- 17	- 16	- 17	- 16
Sandviken	3,79	3,86	3,57	3,50	4,14	4,00	3,79	3,86	3,64	3,79	3,64	3,71
Gävle	3,83	3,64	3,85	3,57	3,95	3,92	3,90	3,65	3,77	3,59	3,76	3,49
Söderhamn	3,95	3,39	3,83	3,78	3,92	4,17	4,08	4,11	3,62	4,00	3,67	3,78
Bollnäs	2,54	3,00	3,29	3,00	3,04	3,48	3,50	3,52	3,17	3,42	2,96	3,52
Ovanåker	3,80	4,40	3,20	4,00	4,00	4,40	4,40	4,00	3,40	3,00	4,00	3,20
Hudiksvall	1,80	3,20	1,20	2,60	2,20	3,00	1,60	3,00	1,40	3,80	1,00	3,20
Totalt	3,53	3,49	3,59	3,43	3,74	3,84	3,79	3,70	3,52	3,62	3,50	3,55

*Bortfall=2

Vissa av barnen i gruppverksamheterna har föräldrar som även går i föräldragrupp som omfattar samma problemområden som barnens gruppverksamheter.

De allra flesta barnen (95 av 135 barn) uppger dock att man inte har föräldrar som går i föräldragrupp. Den kommun som har föräldragrupper är Gävle och dessa bedrivs oftast på samma ställe som barnens gruppverksamheter (tabell 28).

Tabell 28. Antal barn vars föräldrar går i föräldragrupp. Kommuner. 2017. Antal.

	Går dina föräldrar i grupp nu?				Totalt
	Nej	Ja, föräldragrupp, på samma ställe som jag	Ja, grupp för föräldrar på annat ställe	Vet ej	
Sandviken	14	0	0	0	14
Gävle	28	22	3	10	63
Söderhamn	24	0	0	0	24
Bollnäs	20	0	0	4	24
Ovanåker	5	0	0	0	5
Hudiksvall	4	0	0	1	5
Totalt	95	22	3	15	135

Sammanfattning

Barnstödsgrupperna i de flesta av Gävleborgs kommuner är idag en etablerad verksamhet. En utmaning för kommunerna är marknadsföringen av gruppverksamheten så att fler barn ges möjlighet att delta i grupp. Det finns ett ständigt behov av att informera om barnstödsgruppernas existens, dels internt inom socialtjänsten, dels externt gentemot skolor, hälso- och sjukvård mm om att denna möjlighet att få stöd finns för barn i utsatta situationer. Socialtjänsten är idag den vanligaste rekryteringsvägen, vilket visar på ett kontinuerligt behov av att informera externt t.ex. via skolan.

Grupp för *barn till separerade föräldrar* är den vanligaste gruppverksamheten i länets kommuner följt av grupp för *barn till missbrukande föräldrar*. Barnen som deltar i grupp är i genomsnitt 11 år, fler flickor än pojkar, de flesta barnen bor växelvis hos sin mamma/pappa eller med en ensamstående mamma. För många av barnen är det första gången man deltar i en gruppverksamhet. Hälften av barnen är inte aktuella för några andra stödsinsatser, för de barn som har andra insatser är *stöd i skolan* den vanligaste följt av *stödsinsatser inom BUP*.

Att verksamheten är betydelsefull för de barn som deltar visar de höga betyg som barnen ger den i enkäten. Barnen tycker överlag att gruppen varit till stor hjälp. Det man är allra mest nöjd med är att bli lyssnad på och att få träffa andra barn med liknande erfarenheter. Man lär sig även strategier i att bättre kunna hantera sin frustration över tillståndet i sin familj.

"Förstå varför jag mår som jag gör."

"Jag är inte lika ledsen längre."

"När vi pratade om känslor. När vi pratade om framtid - jag har aldrig tänkt på min framtid förr."

Thomas Lindstein² sammanfattar sin forskning om barn som deltagit i Ersta Vändpunktens barngrupper så här: Det viktigaste för barnen var att:

- komma ifrån,
- prata med likasinnade,
- dela erfarenheter och öde med andra,
- detta var i sig identitetsskapande, och bidrog till ett påtagligt ökat självförtroende hos barnen.

Lindstein skriver vidare att de teman som behandlades i grupperna:

- fångade barnens uppmärksamhet,
- bidrog till frigörelse från invanda tankemönster, låsta handlingssätt och känslor av vanmakt,
- detta var meningsskapande i sig.

---

² Allmänna Barnhuset, 2001. Någon måste sätta ned foten... När föräldrar inte kan enas om vårdnad, boende och umgänge.

De vardagskunskaper som förmedlades i grupperna, t.ex. att lära sig att säga nej, fatta beslut och be om hjälp, bidrog till att barnen förstod sin situation bättre. De kunde se den ur annat perspektiv och det bidrog till att barnens relationer förändrades.

”Att få träffa andra och att prata om mina anhöriga utan att någon dömer.”

Bilaga 1. Enkät för barn och ungdomar

Vi vill gärna veta vad Du har tyckt om att gå i grupp. Detta hjälper oss att förbättra vårt arbete.

1) Pojke eller flicka? ☐ Pojke ☐ Flicka	2) Hur gammal är du? Ålder: <input type="text"/>
3) Hur bor du? ☐ Bor med båda mina föräldrar ☐ Bor med en förälder + styvförälder ☐ Bor med ensamstående mamma ☐ Bor med ensamstående pappa ☐ Bor växelvis hos mina föräldrar ☐ Bor i familjehem – hos släktingar ☐ Bor i familjehem – hos andra vuxna ☐ Annat boende	4) Hur fick du/ni i familjen reda på barngruppen? ☐ Genom socialtjänsten ☐ Genom skolan ☐ Genom min släkt/bekanta/kompisar Genom annan – vilken då? <input type="text"/>
5) Får du hjälp från någon annan? (flera alternativ) ☐ Nej, ingen annan hjälp ☐ Ja, annan hjälp inom socialtjänsten ☐ Ja, BUP (Barnpsykiatri) ☐ Ja, Barnhabiliteringen ☐ Ja, stöd i skolan ☐ Ja, Barn och Familjehälsan Annan hjälp – från vem? <input type="text"/>	6) Vilket/vilka problem finns i din familj? ☐ Missbruk ☐ Psykiska problem ☐ Våld mellan vuxna i hemmet ☐ Föräldrar som skiljt sig och inte kommer överens ☐ Andra problem Andra problem – vilka då? <input type="text"/>
7) Vilken grupp har du just avslutat? ☐ Missbruk ☐ Psykisk ohälsa ☐ Upplevt våld ☐ Barn till separerade föräldrar Annan grupp – vilken då? <input type="text"/>	8) Har du tidigare gått i grupp? (fler alternativ) ☐ Nej, har aldrig tidigare gått i grupp ☐ Ja, grupp Missbruk ☐ Ja, grupp Psykisk ohälsa ☐ Ja, grupp Upplevt våld ☐ Ja, grupp Barn till separerade föräldrar ☐ Ja, annan grupp Annan grupp – vilken? <input type="text"/>
9) Går din manna/pappa/styvförälder i grupp nu? ☐ Nej ☐ Ja, föräldragrupp, på samma ställe som jag ☐ Ja, grupp för föräldrar på annat ställe ☐ Vet ej	

Om att gå i gruppen

Här kommer ett antal påståenden. Håller du med om påståendet eller inte, så talar du om detta via att kryssa i rutorna.

10) Jag tycker att gruppen har varit till god hjälp. ☐ Instämmer inte alls ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ Instämmer helt
11) Jag har blivit lyssnad till i gruppen. ☐ Instämmer inte alls ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ Instämmer helt
12) Det har varit bra att träffa andra barn/ungdomar med liknande erfarenheter. ☐ Instämmer inte alls ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ Instämmer helt

Frågorna fortsätter på andra sidan!

Efter gruppen

13) Nu vet jag mera om missbruk/psykisk sjukdom/våld eller konflikter mellan vuxna.

Instämmer inte alls   2   3   4   Instämmer helt

14) Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu

Instämmer inte alls   2   3   4   Instämmer helt

15) Nu har jag lättare att be om hjälp när jag behöver det.

Instämmer inte alls   2   3   4   Instämmer helt

16) Jag kan lättare uttrycka mina känslor efter att jag gått i gruppen.

Instämmer inte alls   2   3   4   Instämmer helt

17) Jag tänker mer på mig själv och vad jag behöver.

Instämmer inte alls   2   3   4   Instämmer helt

18) Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar.

Instämmer inte alls   2   3   4   Instämmer helt

Skriva fritt

Här får du skriva fritt om vad du tyckte var bra med att gå i grupp och vad som du skulle vilja ändra på.

19) Vad är Du mest nöjd med när det gäller att gå i gruppen?

20) Vad skulle kunna vara bättre med gruppen?

21) Har Du något mer som du vill säga?

Tack för dina svar!

Att öka kunskapen om barnen i gruppverksamheter 2017

Beställ arbetsrapporten från:
gunilla.blom.lundqvist@regiongavleborg.se
FoU Vårld – Region Gävleborg
Gävle sjukhus, ingång 11
801 87
Tel: 026-65 02 68